

OQILXON IBROHIMOV, JAMIL SADIROV

MUSIQA

7-sinf uchun darslik

Qayta ishlangan va to'ldirilgan nashri

*O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi
nashrga tavsiya etgan*

G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent – 2017

UO‘K 372.878 (075)

KBK 85.31 ya 71

I 14

T a q r i z c h i l a r

G. Dadabayeva – Respublika ta’lim markazi “Musiqqa, san’at, mehnat ta’limi, jismoniy kamolot va salomatlik” bo‘limi bosh metodisti;

Q. Mamirov – Pedagogika fanlari nomzodi, professor;

F. Muhiddinova – Toshkent shahar Uchtepa tumanidagi “Orom” nomli 38-umumta’lim maktabining musiqqa madaniyati fani o‘qituvchisi;

Z. Zakirova – Toshkent shahar Yunusobod tumanidagi 17-umumta’lim maktabining musiqqa madaniyati fani o‘qituvchisi.

Ibrohimov Oqilxon, Sadirov Jamil

Musiqqa: 7-sinf uchun darslik. Qayta ishlangan va to‘ldirilgan nashri. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017.–160 b.

UO‘K 372.878 (075)

KBK 85.31 ya 71

ISBN 978-9943-4798-5-2

© O.Ibrohimov, J.Sadirov
© G‘afur G‘ulom nomidagi
nashriyot-matbaa ijodiy uyi,
2017

SO‘ZBOSHI

Aziz o‘quvchilar, istiqlol sharofati ila ko‘p asrlik musiqiy merosimizga milliy-ma‘naviy qadriyatlarimiz qatorida alohida e‘tibor berila boshlandi. Endilikda Siz ham xalqimizning ajoyib, xilma-xil va bir-biridan go‘zal mahalliy musiqiy an‘analaridan, mumtoz musiqaning yuksak durdonalari bo‘lmish maqom namunalaridan ma‘naviy zavq olish, ruhiy bahramand bo‘lish imkoniga ega bo‘ldingiz.

Buning uchun Siz o‘zingizda kuy-ohanglarning sof buloqlari bo‘lgan xalq kuy-qo‘shiq-lari-yu mumtoz maqomlarni qalb ila tinglash madaniyatini, ularni zarur darajada ijro eta olish malakalarini hosil etmog‘ingiz kerak. Shundagina siz iste‘dodli ajdodlarimiz ijodi bois qadimdan davom etib kelayotgan boy badiiy an‘analarimiz silsilasiga ma‘nan bog‘lanishga erisha olasiz. Zero, milliy musiqa xalqimiz boy ma‘naviyatining, barkamol ruhiyatining sadolardagi badiiy go‘zal ifodasi va ayni paytda, yangi, Buyuk Davlat bunyodkori bo‘lmish jamiyatimizning ruh quvvati va jon ozig‘idir.

Aziz o‘quvchilar, qo‘lingizdagi darslik sizga xalqimizning ana shunday qadimiy va doimo navqiron bo‘lgan ajib navolarini qalbingizga jo qilishda ko‘mak beradi, degan umiddamiz. Shu bilan birga, Siz jahon mumtoz musiqa namunalaridan ham bahramand bo‘lasiz.

Ushbu jihatlarni batafsil o‘rganish maqsadida o‘quv yilimizning birinchi choragida Surxondaryo – Qashqadaryo, Buxoro – Samarqand, Xorazm va Farg‘ona – Toshkent musiqa uslublarini o‘rgansak, ikkinchi chorakda esa Shashmaqom, Xorazm maqomlari va Farg‘ona – Toshkent maqom yo‘llarini o‘zlashtiramiz. Shuningdek, uchinchi chorakda jahon musiqa madaniyati, to‘rtinchi chorakda esa zamonaviy O‘zbekiston musiqa san‘ati bilan tanishasiz.

Dars davomida berilgan mavzu bo‘yicha suhbatlar uyushtiriladi. Shuningdek, musiqa tinglash, ovozda aytim mashqlarini bajarish, qo‘shiq kuylash kabi faoliyat turlaridan ham keng foydalaniladi.

Har bir chorak yakunida berilgan musiqa lug‘ati bilim doirangizni kengaytirib borishingizda qo‘l kelishi mumkin.

Darslikdan unumli foydalanish uchun quyidagi shartli belgilarni eslab qoling:

– musiqa tinglash

– mustaqil o‘qish

– aytim mashqlari

– musiqa savodi

– qo‘shiq kuylash

– savol va topshiriqlar

– notaga qarab kuylash

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING DAVLAT MADHIYASI

Abdulla Oripov so'zi

Mutal (Mutavakkil) Burhonov musiqasi

Tantanavor

Ser- qu- yosh, hur o'l- kam, el-

ga baxt, na- jot, Sen o'- zing do'st -lar- ga

yo'l- dosh, meh-ri- bon! Meh- ri- bon! Yash- na-

gay to a- bad il- mu fan, i-jod. Shuh-ra-ting por- la-

sin to-ki bor ja- hon! Ol- tin bu

vo- diy - lar, jon O'z-be- kis- ton. Aj- dod-

lar mar-do-na ru- hi sen- ga yor! U- lug'

xalq qud- ra- ti jo'sh ur- gan za- mon, O - lam-

ni mah-li-yo ay- la- gan di - yor! Bag' -ri

gan di- yor!

Serquyosh, hur o'lkam, elga baxt, najot,
Sen o'zing do'stlarga yo'ldosh, mehribon!
Yashnagay to abad ilm-u fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

N a q a r o t :

Oltin bu vodiylar – jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag'ri keng o'zbekning o'chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo'r qanot!
Istiqlol mash'ali, tinchlik posboni,
Haqsevar, ona yurt, mangu bo'l obod!

N a q a r o t

I CHORAK

XALQ MUSIQASINING MAHALLIY USLUBI

1-Mavzu. SURXONDARYO – QASHQADARYO MUSIQA USLUBI HAQIDA TUSHUNCHA

Surxondaryo – Qashqadaryo musiqa uslubi deganda, asrlar davomida shakllangan mehnat aytimlari, mavsumiy marosim qo‘shiq-lari, cho‘ponlar ijodi, baxshilar san‘ati va xalq ijodiga oid yana ko‘plab aytim va cholg‘u kuylari tushuniladi. Shuni ham aytish kerakki, musiqiy an‘analarning kelib chiqish negizlari qadimiy davrlarga taalluqli bo‘lib, ular turli vaziyatlarda, xalqning turmush tarzi bilan bog‘liq turfa ko‘rinishlarda, xususan, mehnat jarayonlarida, oilaviy sharoitda o‘tkaziladigan urf-odat va marosimlarda, ommaviy sayil va tantanalarda yuzaga keladi.

Surxondaryo – Qashqadaryo hududlarida yashovchi mahalliy aholi uzoq davrlardan buyon chorvadorlik va dehqonchilik

mehnati bilan shug‘ullanib keladi. Shu bois ham bu yerlarda mehnat jarayonlari bilan bog‘liq aytim va cho‘pon kuylari juda ko‘plab ijod etilgan. Dastlab iste‘dodli shaxslar tomonidan (yakka yoki jamoa ishtirokida) aytilib, so‘ngra el orasida og‘izdan-og‘izga o‘tib ommalashgan mehnat qo‘shiqlari bizga qadar xalq xotirasida va mehnat amaliy tajribasi faoliyatida saqlanib kelindi. Bundan tashqari, mavsumiy marosim, ommaviy bayram va xalq sayillari (“Navro‘z bayrami”, “Lola sayli”) qo‘shiqlari hamda qarsak-o‘yin ayimlari va yana ko‘plab ommaviy qo‘shiq-kuylari o‘tmishdan bizning davrimizga meros bo‘lib qoldi.

Musiqiy merosning ulkan qismi bo‘lgan dostonlarni baxshilar o‘z xotiralari va ijodlarida saqlab, ijro etib kelmoqdalar.

Shuningdek, Surxondaryo – Qashqadaryo an‘anaviy cholg‘ulari qatorida do‘mbira, qo‘biz, cho‘pon nay, sibiziq, changqobuz va doiralar uzoq o‘tmishdan buyon mahalliy aholi orasida ardoqlanib, ularda turfa kuylar ijro etib kelinmoqda.

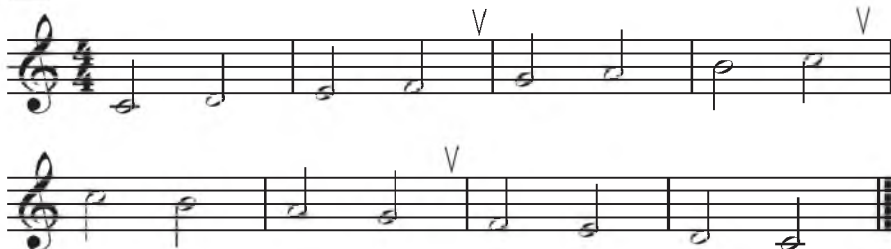

Do‘mbira cholg‘usi Surxondaryo – Qashqadaryo mahalliy musiqasida keng joriy etilgan sozlardan bo‘lib, ayniqsa, baxshi va cho‘ponlar tomonidan sevib ijro etiladi.

⊙ *Surxandaryo – Qashqadaryo musiqa yo‘nalishidagi kuy-
qo‘shiqlardan namunalar tinglang.*

DO MAJOR TUZUGI

O‘ZBEKISTON – ONAJON

Qambar Ota she’ri

Muhammad Otajonov musiqasi

Tez

Yer, os - mon-ning o- ra - si, O- lam- ning eng

sa - ra - si, av-lod me-ros Va-ta - nim – Qad-ri ba-land

N a q a r o t:

bo’s-to - nim. O - na - jon O‘z -be - kis - ton,

Jo -na- jon O‘z-be - kis - ton.

O- na- jon O‘z- be- kis - ton.

Jo - na - jon O'z - be - kis - ton.

Sa - xo - vat - li, fi - do - kor, Dun - yo - da eng

bax - ti - yor. So - diq - lik - da bo - lang - ga

ta - nil - gan - san o - lam - ga.

O - na - jon O'z - be - kis - ton,

Jo - na - jon O'z - be - kis - ton.

Yer, osmonning orasi,
Olamning eng sarasi,
Avlod meros Vatanim
Qadri baland bo'stonim.

Saxovatli, fidokor,
Dunyoda eng baxtiyor.
Sodiqlikda bolangga
Tanilgansan olamga.

N a q a r o t:

Onajon O'zbekiston,
Jonajon O'zbekiston.

N a q a r o t

Oy husnda yetolmas,
Quyosh shaydo, ketolmas,
Ko'k toqingda yulduzlar,
Baxt taratar kunduzlar.

N a q a r o t

QAY DOSTONDIN AYTAYIN

Baxshi termasi

Shoshmasdan

Ter-ma-ni qo'-yay-lik, ay-tay-lik dos-ton, ter-ma-ni

qo'-yay-lik, ay-tay-lik dos-ton, Qu-loq sol-sang

yi-g'il-gan qa-dir-don, Cham-bil bel-di kat-ta da-g'i a-

da-ti, O-lam-ga mash-hur-dir Go'ro'g'li sul-ton,

o-lam-ga mash-hur-dir Go'r-o'g'-li sul-ton.

Go'r o'g'-li-dan ay-tay-lik-mi bir su-xan?

vab-saytimiz: Zokirjon.com

Zokirjon.com vab-sayti orqali o'zingiz uchun kerakli ma'lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga telegram orqali bog'lanishingiz yoki nza456, nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi.

7-sinf musiqa darsligini to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: HUMO 9860230104973329

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To'liq holda olganingizdan so'ng:
Faqat o'zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali vab-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalariga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.

Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega bo'ling!

Bizda maktablar uchun quydagi hujjatlar mavjud

- 1. 1-11-Sinflar uchun sinf soati ish reja va konspektlari**
- 2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to'garak hujjatlari**
- 3. Sinf rahbar hujjatlari**
- 4. Metodbirlashma hujjatlari**
- 5. Ustama hujjatlari**
- 6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar**
- 7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)**
- 8. Darsliklarning elektron varianti**
- 9. Maktab ish hujjatlari**
- 10. Direktor ish hujjatlari**
- 11. MMIBDO' ish hujjatlari**
- 12. O'IBDO' ish hujjatlari**
- 13. Psixolog hujjatlari**
- 14. Xotin-qizlar qo'mitasi ish hujjatlari**
- 15. Kutubxona mudirasi ish hujjatlari**
- 16. Besh tashabbus hujjatlari**
- 17. Ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar**